

Povišanje plač zahtevamo v interesu nas vseh. S to našo zahtevo postavljamo samo enega izmed glavnih temeljev za pasivno obrambo domovine. Sredstev za to povišanje ne bo treba dolgo iskati. Žrtvujejo naj jih tisti, ki imajo od momentane trgovske kon-

junktore ogromne dobičke. Nihče ne more zahtevati idealizma od širokih ljudskih plasti, če tega idealizma ne poznajo tisti, ki obstoječe razmere izkoriščajo samo v lastno dobro. H. H.

Naloga ljudske šole in učni načrti

Načelno stališče k resoluciji »Kmetijske zbornice«

Naloga ljudske šole je, usposobiti mladino za resnično življenje. Da more šola zadostiti temu načelu, mora biti vzgojno delo povezano s stvarnostjo, t. j. z gospodarskimi, socialnimi in kulturnimi prilikami vasi.

Tem principom v marsičem ne zadovoljujejo današnji učni načrti. Prvič imajo do podrobnosti predpisano snov za vse predmete in vse razrede. Opredeljena snov je enaka za vse šole v državi. S tem je učitelju odvezta možnost izbire snovi glede na življenjske razmere šolskega okolja. Kako more biti pouk domoroden, ko so točno in do podrobnosti predpisane obravnavne teme! Kako more biti enaka snov realna slika danih razmer vasi v Slovenskih gorah in istotako nekje v Južni Srbiji. Saj je vendar med tema vasema tolika razlika v gospodarskem, socialnem, kulturnem, narodnostnem, verskem in družabnem oziru! Pedagoški princip je, da mora biti vzgojstvo povezano s stvarnostjo. Drugič so predpisani učni predmeti in obravnavne teme. Tem predmetom so točno določene ure. Natančno predpisana snov pa otežuje kompleksno ali delovno obravnavo. Učitelj se mora strogo držati predpisanih ur in določenih tem. Učni načrt sam forsira predmetni pouk. Paradokso je zahtevati obravnavo v delovnih enotah, ko vendar učni načrt s svojimi temami tega ne dopušča! Sicer se dajo nekateri predmeti koncentrirati, vendar je ta koncentracija le polovičarska. Vso točno opredeljeno snov ne moremo vedno strniti v del. enotah, n. pr. v zemljepisju je predpisana Jugoslavija, v zgodovini pa obravnavajo Egipta. Koncentracija je navadno zunanja, manjka notranja zveza med posrednimi predmeti in obravnavalnimi snovmi. Resničen delovni pouk zahteva, da so predmeti sami po sebi združeni v kompleksu. Problem ali kompleks mora biti vzlet iz resničnega življenja. Izhodišče in vračališče vsega šolskega dela mora biti v gospodarskih, kulturnih, verskih in socialnih prilikah, t. j. v kmečkem občestvu.

Gornja izvajanja jasno pričajo, da je napačno naziranje, da naj ljudska šola posreduje zgolj splošno naobrazbo, t. j. da naj se učenec uči vse predmete in vso predpisano snov. Z drugimi besedami, učenec naj se nauči zgolj mehanično računati, gladko čitati in lepo pisati. Drugo, zadnje čase posebno pogosto, mnenje pa je, da naj ljudska šola pripravlja mladino za poklicno kmečko delo. Zagovorniki tega naziranja utemeljujejo svojo trditve s tem, da ostane 95 % mladine na kmečki grudi in je zato naloga šole, da goji več »kmetijstva«.

Katero mnenje je pravilno? Nobeno! Ljudska šola ne sme pospeševati zgolj mehanične splošne naobrazbe, še manj pa sme postati neka strokovna kmetijsko - ljudska šola. Prvič je potrebno, da ima učenec nekaj splošne izobrazbe, perden sploh moremo govoriti o kakoli nadaljnji kmetijski ali kakoli drugi izobrazbi. Najprej mora znati učenec logično čitati, razumno računati, pravilno misliti in snažno pisati. Brez teh elementarnih »veščin« ni govora o kakoli drugi izobrazbi. Edino splošna naobrazba, ki se izvaja po nekem določenem načrtu, je osnova, ki jamči za napredek ljudskega šolstva. Nadalje ne smemo pozabiti, da je ljudska šola v prvi vrsti vzgojevalnica, ki naj mladino vzgoji v dobre in poštene državljane. Tretjič bi bila gospodarska izobrazba preveč enostranska. Učitelj mora črpati obravnavno snov iz resničnega

življenja, t. j. iz gospodarskih, socialnih in kulturnih prilik vasi. Torej ne zgolj iz gospodarskih panog! Otroci v teh letih še ni poklicno usmerjen in kar je še važnejše: kmet ni le v odnosu do svojega dela (potem bi bil le poljedelec!), temveč je v stiku z vsemi »življenjskimi« činitelji: z družino, vasio, občino, banovino, državo, z različnimi gospodarskimi (banke, hranilnice, davkarji!), socialnimi, kulturnimi in verskimi zajednicami. Važen ni le odnos do zemlje, temveč še važnejše je razmerje do občestva. Najprej človek, dober in pošten član človeške zajednice, šele potem poljedelec, sadjar, gozdar, vinogradnik itd. V našem veku kolektivizma tudi kmet ne more ostati sam, temveč mora iskati stik z vsemi činitelji občestvenega življenja. Ta razmišljanja nam v žarki luči kažejo življenjsko povezanost kmeta z družbo ter nam nazorno pričajo, kako zgrešena je ozka poklicna izobrazba. S tem seveda ne trdimo, da bi smela ljudska šola docela zane-mariti pripravo na poklicno delo. Odklanjanje strokovno izobrazbo iz vseh kmetijskih panog, in se zavzemamo za praktično življenjsko obravnavo realnih problemov vasi. Šola mora gojiti čut skupnosti in zavest odgovornosti do kmečkega občestva. Posredovati mora življenjsko izobrazbo, t. j. ne poklicno, temveč mora učenca predvsem opozoriti na socialne, kulturne in gospodarske probleme ter pripraviti mladino za aktivnejše udeleževanje v narodni, gospodarski in človeški zajednici. Če bo šola to zanesljivo, bo učenec morda postal dober poljedelec, gozdar, vinogradnik, v občestvenem življenju pa bo suha in mrtva veja. Učenec mora spoznati vse te činitelje ter jih mora pravilno vrednotiti za korist vaše in narodne edinice. Vsaka enostranska strokovna izobrazba je smrt za ljudsko šolo.

Vprašali boste: Kakšen bi naj torej bil učni načrt glede na spredaj postavljeno smotero? Res je, da sedanji ne ustrejajo. Toda imajo tudi svojo dobro stran. S svojim sistematičnim načrtom pospešujejo splošno naobrazbo, ki je za vsakega kulturnega človeka nujno potrebna. Učenec mora dobiti v ljudski šoli temeljno podlago, t. j. se mora naučiti razumno misliti, pravilno pisati, logično čitati in dobro računati. Seveda se mora načrt prav tako ozirati na resnično življenje ter mora upoštevati načelo domorodnosti in življenjske bližine. Najbolj bo zadovoljil tem principom okviren načrt, ki bo dopuščal svobodnejšo izbiro učne snovi in bolj življenjsko obravnavo. Pospeševati mora torej splošno naobrazbo v življenjsko kompleksnem delu. Okvir bo izpolnil vsak učitelj z živim življenjem. Nikoli pa ne smemo dopustiti, da bi se ljudska šola izpremenila v kmetijsko.

Še na eno stvar moramo opozoriti. Ali je glede na smoter ljudske šole potrebna kmetijska izobrazba učiteljstva? Ne trdimo, da bi ne bila potrebna praktična in poljudna obravnavo problemov iz posameznih kmetijskih panog. Toda neka druga naloga učiteljskega je važnejša: vzgoja vrednega in razumnega človeka, t. j. oblikovanje učiteljeve osebnosti. Osebnostna vrednost in resnična volja ter ljubezen do mladine — to so vrednote pravega učitelja. Drugo pa bo učitelja naučilo resnično življenje.

Naloga učitelja in ljudske šole je vzgoja mladine v poštene člane resnične življenjske zajednice, t. j. vzgoja za dobre, poštene in značajne kmete — in ne za poljedelce!

može na kozarec vina in se zasedimo nekoliko v noč, kdo bi mu oponašal, resne pogovore imamo in vse polno skrbi za javni blagor in nekoliko »mijače je pač malenkost in ne pride v poštev.«

Župan je zadovoljno pokimal in se zahvalil:

»To se mi je že itak zdelo, da o meni ne more biti govora. Prav tako ne o vas, možje. Velike skrbi leže na vaših ramenih, dan za dnem si ubijate glave z občinskimi posli in če se vsako leto parkrat poveselimo, je to vse naše plačilo. Prav res moramo najti nekoga drugega, ki je kriv.«

In znova so se zagledali v mizo in nekateri so si grizli nohte, župan si je pa svečano prižgal smrdljivo pipo. Oči so mu iskale med možmi, dolgo so lezle od obraza do obraza, nato so se ustavile na višnjem nosu krčmarja Brenčeta.

»Kaj misliš, krčmar Brenče, če nisi ti kriv? Saj dokler je bila v fari ena sama krčma, se ni toliko popivalo in nekaj več miru je bilo ponoči. Ali ne pada nekoliko greha nate?«

»To ni res!« je poskočil Brenče in dvignil roki, kakor bi hotel priseči. »Prav nič več se ne popije, kakor poprej. Samo izgubo imam s krčmo, dasiravno točim najboljša dalmatinska vina in če bo šlo še kako leto naprej kakor gre letos, bom vse skupaj zaprl in prenehal s kupčijo. In ali ne bo občina udarjena, ko bo dobila manj davkov.«

»Tisto je res,« je dejal župan po kratkem premisleku, »ti si velik davkoplačevalec, tebe nikakor ne moremo obtožiti, sami sebi vendar ne bomo izpodjedali tal. Pa kdo bi bil kriv? Obljubil sem gosposki, da bomo našli krivca. Pomagajte mi!«

Spet so možje nekaj zabundali in povesili glave. Pa se je že oglašil drugi krčmar:

V vsem našem notranjem življenju se pojavljalo izpremembe, ki streme za tem, da popolnoma in temeljito prevzrejo ono, kar je bilo. Nočemo se spuščati v razglabljanja, kakšno je bilo ono preteklo, dobro ali slabo, zgodovina bo nepristransko sodila preteklost in sedanost.

Ostane dejstvo, da se stvari izpreminjajo, da se ustvarja pri nas nov red, ki hoče vsako stvar potisniti na neko, zanj določeno mesto. Kakšni in čigavi interesi bodo pri tem vodili in po katerih načelih se bo vsaka stvar odrezala na svoje mesto, ni znano. Moremo pa sklepati, da bo usoda vseh takšna, kakršno bo razpoloženje odločujočih do stvari, ki ji bodo sodili mesto. Novi red bo odrazil nazorov in dejanj tistih, ki ga vstvarjajo.

Preteklost se označuje kot doba centralizma, birokracije, korupcije in vseh slabih izrastkov absolutističnih vlad, ki so se naslanjale na svojo upravno silo.

Novi red se proglašja za pravičnega, demokracičnega, avtonomnega in poštenega ter poudarja, da hoče idealno služiti ljudskim množicam. Ne bomo razpravljali o pojavih, ki dokazujejo, da hočenje še ni doseglo urešničenja, omenili bomo samo primer, ki dokazuje, da hoče sistem množicam ugajati, dočim je koristnost dvomna.

Novi volilni red onemogoča državnim, banovinskim in občinskim uslužbenecem pasivno volilno pravico. Voljeni morejo biti zastopniki najrazličnejših stanov in družbenih plasti, samo javnemu uradniku, ki predstavlja številčno zelo močan stan in tvori največji del našega izobraženstva ter kakovost naravnega državnega ustroja, se jemlje ono, kar se nudi tudi najbolj zaostalemu neuslužbencu.

Kakšni nagibi so odločali za odvzem pasivne volilne pravice javnim uslužbenecem, ni znano. Verjetno so odločali oni, ki so se že prej tolkkrat uporabljali, naj bo uradnik samo poslušen izvrševalec vladnih odlokov. Pri tem se navikuje možnost, da uradnik kot kandidat ne more biti enako pravičen do volilcev, da bo pristranski in da more zlorabiti moč, ki mu jo daje služba, v lastne strankarske namene.

Nočemo podpirati prejšnji volilni red, ki je določal, da mora poslanski kandidat - uradnik, za čas kandidature podati ostavko na drž. službo. Niti nočemo dajati receptov, kako naj se pristranskemu uradniku zavije vrat. Vse to znajo brez naših nasvetov spretno urediti. Ugotavljamo samo, da so načela demokracije, ki so zdaj najbolj v modi in se razglašajo na vsa usta, samo način, kako naj se voz zapeleji tja, kamor se hoče. Zato trdimo, da hoče sistem ugajati, ni mu pa za cilj demokracična pravičnost, ki vsem enako daje in vsem enako jemlje. Po preteklosti, ki se je obešala na izobraženstvo in meščanstvo, hoče sedanost voziti po kmetijskih zelnikih, ter greši isti greh, ki je bil v preteklosti storjen, da sistem ni vseljudski in obče pravičen.

Ker pa ne more biti za celoto koristno, če se en ali več njenih delov zapostavlja, ne moremo soglašati z novim volilnim redom, ki jemlje uradništvu možnost aktivnega sodelovanja pri vodstvu države.

Tako znajo učitelje v parlamentu zastopati analfabeti in gimnazijo in profesorje bivši ljudskošolski učenci, poštarje in železničarje pa mogoče gostilničarji — pa brez zamere, niso ti krivi, da bodo morali zastopati stvari, ki se jih niso učili. Le univerzitetni profesorji bodo lahko zase govorili, za banovinske in občinske uradnike bodo pa mogoče skrbeli advokati.

Mogli bi upati, da bi vodilni člani vlade našli stik s stanovskimi društvi javnih uslužbencev in bi se na ta način nadoknadila odsotnost zastopnikov posrednih strok, brez katerih si ne moremo misliti uspešnega in koristnega državnega ustroja. A preteklost je

»Kar se mene tiče, imam mirno vest. Moje vino je dobro in ne moti glav. Nešteto-krat ste ga že sami poskusili in ko bomo zdaj le šli od seje, ga bom postavil znova nekaj bokalov na mizo. Mislim, da jaz ne morem biti krivec, nikoli nisem naročal mladini, naj kriči po vaseh in budi trudne ljudi iz spanja. To mora biti krivec že kdo drugi. Mislim, da je mogoče onile kramar Stefanček, ki skrivoma toči žganje, hudičovo vodo, sam špirit.«

»Tale bo!« so si oddahnilo možje in tudi župan je odločil pipo. Stefanček je bil siten možiček in kar nekako dobro se mu je zdelo, da so našli njega.

»Mi pa znamo!« je vzkliznil.

Pa se je že oglašil stari Anžonček, zakrilil je z rokami in zatrepetal s piskajočim glasom:

»Stojte, možje dragi, stojte, za Kriščevo voljo! Stefanček je moj zet, moj najdražji človek, čemu bi mu jemali čast in poštenje. Ali bi ne mogli najti drugega krivca?«

Možje so bili nekoliko v zadregi in tudi župan se je popraskal za ušesi. Tale Stefanček, sitnoba mala, mu pri vsakih volitvah nagaja. No, pa je vseeno molčal in čakal, kaj poretke može. Molčali so minuto in pol, nato se je oglašil Malnar, ki je bil prvi za županom:

»To bi res ne bilo lepo, da bi spravljali našega človeka v tako zadrego in sramoto. Dajmo, poiščimo kako drugo pot. Saj je še zadosti drugih ljudi v fari, bo že kateri primeren za krivca.«

In so tudi drugi ljudje pritrdili, ker bi jim bilo nerodno zaradi Stefančka, kamor so vsak pot stopili na šilce zelenega.

»Pa poiščite koga?« se je skoraj razburil župan.

»Kdo bi torej bil krivec?«

Novi razgledi

pokazala, da vodstvo, ki je bilo izbrano, da štiti in neguje interese vseh članov te države, ni hotelo sodelovanja z učiteljsko organizacijo, ter da je na škodo šolstva in prosvete brez potrebe premeščalo učiteljstvo in ga oškodovalo pri napredovanjih.

Tako nam tudi bodočnost, z ozirom na zabranjeno pasivno volilno pravico, kaže kaj malo rožnate zarje za prospeh uradništva, ker so ga že v naprej izločili od svobodne besede v parlamentu in od odločilne moči za delo, za katerega je usposobljen in odgovoren.

Tako se nam za naprej še v večji meri obetajo strici, ki bodo za naše glasove in pomilne prošnje barantali z našo usodo in usodo šolstva. Tako se bo še v naprej govorilo o kleeplastu uradništva, o manjvrednosti učiteljstva, ki bo moralo odgovarjati za neuspeh svoj in šolstva, čegar ni hotelo in proti čemer se je borilo.

Ker moramo v vsakem času povzdigniti glas v obrambo pravic in ker je po prirodi naše službe same, nam naložena skrb za šolstvo, zahtevamo, da se vstvari stanje, ki bo nudilo pravo mesto učitelju kot človeku, kot uradniku in prosvetnemu delavcu še posebej.

Ker dosedanje vrednotenje učitelja, njegovega dela in šole ni dalo koristnih rezultatov ne za učitelja, ne za šolo, moramo poiskati nova pota za uspešno šolsko delo.

Najprirodnejše sodelovanje med učiteljstvom in vodstvom državne uprave je možno po učiteljski zbornici. Samo tesno sodelovanje med njo in prosvetnim ministrstvom more vstvariti zdrave pogoje za uspešno šolsko in prosvetno delo. Preko učitelja ali celo proti njemu, pa je nemogoče voditi šolsko delo.

Novi volilni red je zopet poizkus, na katero mesto naj se postavi uradništvo. To pot so ga dali v ozadje, da ne bo v napoto pri raznih novih ukrepih. Ker pa je to proti naravnemu zakonu enakopravnosti, bo žel enak uspeh, kakor vsi podobni poizkusi, ki niso videli obče, splošne pravice.

Zato je naša prva zahteva, da se da pasivna volilna pravica tudi javnim uslužbenecem, ker nečemo biti stoletek za razne podplate, ki bodo stopali po nas.

Rešitev je v obči enakopravnosti in v sodelovanju prosvetnega ministrstva z učiteljsko zbornico, a dokler te ni, z njegovo stanovsko organizacijo. Db.

Učiteljska tiskarna

—t V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani dobite vsakovrstne zvezke za šolo v brezhibni izdelavi. Vsak zvezek je opremljen z dobrim pivnikom. Potrebujete noteze, bloke, beležnice, nabavite si jih istotam.

—t Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisarnskega papirja, zapomnite si, da ima Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani veliko izbiro.

—t Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani ima veliko zalogo razglednic. V vsakem oziru boste postreženi, če si jih ogledate.

—t Peresa, svinčnike, kuverte, črnila, pisarniške in šolske potrebščine si najceneje dobavite v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

—t Iskreno priporočamo knjižico ing. Stanka Dimnika: Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi. Cena knjižici 5 din. Pri večjem odjemu 10% popust.

Znova so povesili glave, župan je bil jezen, ker mu je ugasnila pipa, iskal je kresilnik in jezero godrnjal. Naposled se je krčmarju Brenčetu zasvetilo lice.

»Ga že imam!« je vzkliznil navdušeno in poskočil. »Tudi jaz dam po seji bokal najboljšega za dobro misel.«

»Kdo je krivec?« je počasi vprašal župan in pogledal izpod čela.

»Nihče drugi kot učenik, kdo naj pač bo, ali ne?«

»Učenik,« se je popraskal eden, »saj ta ne gre nikoli v krčmo. Kdo ga je že videl pijanega?«

»Prav zato je krivec. Tako obnašanje je sumljivo. In nekoga pač moramo najti. Kaj se vam zdi?«

Tudi drugi krčmar je pritrdil. To pač ne more biti pravičen človek, če nikoli ne pride v njegove krčmo. Ali vendar tega ne razumejo?

Počasi so vsi pritrdili. Tudi župan se je potolažil. Nekdo mora biti kriv, kaj pa hočejo!

In čez štirinajst dni je dobil stari učenik dekret, da je premeščen iz Butal v hribe. Začudil se je in šel vprašat, kakšen da je vzrok in kdaj se je pregrešil.

»Tako in tako,« je dejal župan, »ljudstvo vas je obsodilo, da ste kriv tega pijančevanja in ponočevanja, vse te nemore, ki se je začela širiti pri nas.«

Učenik je zmajal z glavo, da to pač ni mogoče. Župan je pa svarilno povzdignil prst, da ljudstvo že ve, kaj dela in da se nikoli ne zmoti.

Učenik se je pobožno pokrival in odšel v hribe, zakaj ljudstvo je nezmotljivo in odkrije vsak greh.

M. Nagajka:

Butalski detektiv

Sešli so se butalski možje, tako rekoč sol naroda, in težke skrbi so jih prevzemale. Huda žival se je razmnožila po Butalah, segla je z ostrimi kremplji skoraj v vsako hišo in napolnila vso dolino s trepetom. Bila je ta žival pijančevanje in duhovni gospod je neprestano grmel z lece, da je treba nekaj ukreniti, da se ne bo mladina pohujševala in zapravljala denarja. Bila je pa vse skupaj težka stvar, oba krčmarja sta bila občinska moža in možje niso hoteli pljuvati v lastno skledo, že zaradi tujkega prometa ne in zaradi prijateljstva.

»Težka stvar, zares težka stvar,« si je pogladil dolgo brado sivi župan. »Take naloge se nismo imeli pred seboj. Bilo je že mnogo stvari, celo zelo nujne so bile, na primer kidanje snega in preganjanje kobilic, tega alkoholičnega vprašanja se pa še nismo lotili. Kaj mislite, tovariši, nekaj bo vendarle treba ukreniti. Vsekakor moramo poiskati, kdo je kriv pohujšanja in nemore, kdo je to zanesel med naše čednostno ljudstvo, kdo se ni zadosti uprl.«

»To je treba premisliti, seveda,« so se oddahnilo vsi možje. Zagrebli so si roke v brade in lase in pričeli misliti.

»Župan na noben način ni kriv,« je dejal končno eden, »tega sploh ne smemo misliti. Župan je častivredna oseba in ga ne smemo ponižati. Kdaj se je že slišalo, da bi se butalski župan ne brizgal za blaginjo svojega naroda, kdo je že opazil, da mu ne daje ob vsaki priliki dobrega vzgleda. Ali je dal že kdaj župan razglasiti, naj mladina popiva in naj ponočuje? No, če sem in tja povabi nas